
ІННОВАЦІЇ

УДК 338.24:330

Н. В. Ткаленко, д. е. н., доцент

**ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РЕСУРСУ
ПОСТІНДУСТРІАЛЬНИХ КРАЇН-ІННОВАТОРІВ**

Анотація. У статті систематизовано і проаналізовано основні особливості формування інноваційного ресурсу постіндустріальних країн-інноваторів. Охарактеризована концепція реалізації інноваційного розвитку Європейського Союзу.

Ключові слова: інноваційний ресурс, концепція, стратегія, інноваційна політика, інноваційний розвиток, постіндустріальна парадигма.

Н. В. Ткаленко, д. э. н., доцент

**ОСОБЕННОСТИ ФОРМИРОВАНИЯ ИННОВАЦИОННОГО РЕСУРСА
ПОСТИНДУСТРИАЛЬНЫХ ГОСУДАРСТВ-ИННОВАТОРОВ**

Анотація. В статье систематизированы и проанализированы основные особенности формирования инновационного ресурса постиндустриальных стран-инноваторов. Охарактеризована концепция реализации инновационного развития Европейского Союза.

Ключевые слова: инновационный ресурс, концепция, стратегия, инновационная политика, инновационное развитие, постиндустриальная парадигма.

N. V. Tkalenko, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor

INNOVATIVE RESOURCE FORMATION FEATURES IN POSTINDUSTRIAL INNOVATOR STATES

Abstract. The main features of innovative resource formation in post-industrial innovator countries are analyzed and systematized. The concept of the innovative development implementation in European Union is characterized.

Keywords: innovative resource, concept, strategy, innovation policy, innovative development, post-industrial paradigm.

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку світової економіки до країн що прийняли постіндустріальну парадигму за основу суспільного розвитку і є визнаними лідерами в інноваційній сфері, належать Європейський Союз, США, Японія, Тайвань, Південна Корея. В статті зроблено акцент на формування інноваційного ресурсу в країнах Європейського Союзу. Насамперед, це пояснюється стратегічним державним курсом євроінтеграції України, значним позитивним досвідом країн-членів ЄС в інноваційній сфері, необхідністю поступового переходу нашої країни до загальноприйнятої європейської концепції інноваційного поступу.

Мета статті проаналізувати особливості формування інноваційного ресурсу постіндустріальних країн-інноваторів.

Викладення основного матеріалу дослідження. Як доводить досвід країн-інноваторів, для здійснення культурних перетворень і технологічних модернізацій економіки державам життєво необхідний перехід від принципів ринкового догматизму до використання моделі регульованої ринкової економіки з високою часткою прямого й непрямого державного впливу, що припускає розробку відповідної інвестиційно-інноваційної політики, сутність якої полягає у виробленні й реалізації системи пріоритетів, створенні механізмів і конкретних заходів, що забезпечують формування інноваційного ресурсу національної економіки.

У вітчизняних та іноземних наукових працях, присвячених дослідженню інноваційної діяльності у постіндустріальних країнах-інноваторах [1, 4, 5, 6], можна простежити низку загальних закономірностей інноваційних політик в цих державах (рис. 1).

ІННОВАЦІЇ

Рис. 1. Особливості інноваційної політики постіндустріальних країн що активізують формування інноваційного ресурсу

Задекларована державна інноваційна політика, що орієнтована на підвищення рівня технологічного укладу та впровадження постіндустріальної парадигми, сприяє визначенню і реалізації загальної стратегії соціально-економічного розвитку держави.

Друга особливість визначає домінуючі пріоритети науково-технічного розвитку в розробці науково-технічної стратегії та інноваційної політики держави. При ідентифікації основних трендів інноваційного поступу вирішення стратегічних проблем соціально-економічного розвитку в якості обов'язкового інструментарію застосовують методологію технологічного прогнозування (технологічний форсайт).

Залучення іноземних інвестицій, участь у міжнародних об'єднаннях на початковому етапі становлення інноваційно-орієнтованої економіки, когерентний розвиток інноваційної політики ми пояснюємо зростаючою глобалізацією виробництва й активності науково-дослідних розробок і відкриттів, пов'язаних у мережі продукування інновацій. Саме це спонукає країни до міжнародного науково-технічного співробітництва та участі у глобальних технологічних ланцюжках нарощення вартості. Інноваційна політика стає результатом відповіді на виклики світової глобалізації, соціально-економічного розвитку країни, підтримує реформи у стимулюванні продуктивності й економічного зростання.

Наступною особливістю активізації формування інноваційного ресурсу, яку ми виділили, є системність державної охорони прав на об'єкти інтелектуальної власності. Вона пояснюється необхідністю створення сприятливого середовища для здійснення технологічних трансформацій, отримання соціально-економічного ефекту від результатів наукової і науково-технічної діяльності їх власниками. Це можливо досягти в умовах чітко визначеного правового поля, гарантом якого є держава.

Необхідно зазначити, що у постіндустріальних країнах створені розгалужені інноваційно-технологічні інфраструктури, покликані забезпечувати зв'язок фундаментальних наукових досліджень та їх комерційного втілення у підприємницькому секторі.

ІННОВАЦІЇ

Ми зазначили, що пряме державне фінансування НДДКР на початковому етапі становлення постіндустріального суспільства має стратегічне значення для формування національного інноваційного ресурсу. Це пояснюється тим, що пряме втручання з боку держави у фінансування наукових і дослідно-конструкторських розробок має значний вплив на прискорення темпів продукування нових технологій, продуктів і послуг і, як наслідок, активізує процеси формування національного інноваційного ресурсу за пріоритетними напрямками. Однак на сучасному етапі відбувається трансформація від прямого державного фінансування до непрямого. Це стало можливим за рахунок наявності потужних національних інноваційних інфраструктур і розвиненості ринку інноваційного ресурсу в цих країнах.

Інноваційні високоприбуткові технології розглядаються як каталізатори інноваційного поступу країни в майбутнє. Технологічні інновації є квінтесенцією інституційних, економічних, технологічних та організаційних факторів, конвергенція яких створює умови для ефективної пропозиції та використання інноваційного ресурсу, і навпаки, їх диспропорції блокують інноваційний поступ.

Характерним імперативом сучасного періоду постіндустріальних країн є те, що найбільш важливі пріоритети науково-технологічного розвитку дедалі більше пов'язуються не з широкомасштабними дорогими проектами проривного характеру, а з довгостроковою роботою в напрямі зміцнення усіх ланок національних інноваційних систем – в економіці, інформаційній сфері, освіті та охороні здоров'я, охороні навколишнього середовища та вивченні космосу, що у сукупності формують життєздатну систему інноваційного поступу.

Як зазначалось раніше, питання формування інноваційного ресурсу в країнах ЄС має особливе місце в контексті євро-інтеграційних процесів України. На рис. 2 представлена концепція реалізації інноваційного поступу Європейського Союзу, яка стала результатом систематизації інформації, здійсненої нами на основі низки джерел [8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16].

Проаналізуємо питання формування інноваційного ресурсу в ЄС на основі представленої концепції. Забезпечення конкурентоспроможності та інноваційного поступу актуалізувалася в ЄС ще з часів включення держав-членів у об'єднані процеси зі створення валютного союзу та введення спільної валюти. Перші пріоритети конкурентоспроможного розвитку ЄС, в яких закладена орієнтація на створення потужного інноваційного ресурсу, на наднаціональному рівні були ідентифіковані ще в 1993 році у так званій Білій книзі Ж. Делора [14].

У 1999 році у Плані дій щодо розвитку підприємництва та конкурентоспроможності ЄС та Звіті Спеціальної групи з покращення бізнес-середовища були визначені ключові напрями зосередження зусиль ЄС щодо покращення конкурентних позицій та розвитку підприємницького середовища [9]. Цими документами було закріплено зобов'язання ЄС дотримуватися більш ліберального підходу до економічної політики з акцентом на структурній реформі у контексті постіндустріальної парадигми розвитку. Застосування нової парадигми дозволило національним урядам і ЄС ефективніше сприяти формуванню інноваційного ресурсу через відповідну конкурентну інфраструктуру на відміну від попереднього курсу підтримки корпоративних інтересів або лідерів сектору. Таким чином, лібералізація разом з національними регуляторними реформами зумовила виникнення складної і «галузевонейтральної» політики конкурентоспроможності ЄС.

У 1999 році у Плані дій щодо розвитку підприємництва та конкурентоспроможності ЄС та Звіті Спеціальної групи з покращення бізнес-середовища були визначені ключові напрями зосередження зусиль ЄС щодо покращення конкурентних позицій та розвитку підприємницького середовища [9]. Цими документами було закріплено зобов'язання ЄС дотримуватися більш ліберального підходу до економічної політики з акцентом на структурній реформі у контексті постіндустріальної парадигми розвитку. Застосування нової парадигми дозволило національним урядам і ЄС ефективніше сприяти формуванню інноваційного ресурсу через відповідну конкурентну інфраструктуру на відміну від попереднього курсу підтримки корпоративних інтересів або лідерів сектору. Таким чином, лібералізація разом з національними регуляторними реформами зумовила виникнення складної і «галузевонейтральної» політики конкурентоспроможності ЄС.

Наступним важливим етапом в інноваційному поступі ЄС став 2000 рік, коли на Лісабонській Європейській Раді лідери країн-членів ЄС прийняли амбіційну економічну програму, головною метою якої проголошено «створення до 2010 року найбільш конкурентоспроможної і динамічної

ІННОВАЦІЇ

економіки у світі, заснованої на передових знаннях, здатної забезпечувати стійкі темпи економічного зростання при створенні більшої кількості більш якісних робочих місць і вищого ступеня соціальної згуртованості» [10]. Тим самим була підтверджена орієнтація науково-технічної, інноваційної політик на розбудову постіндустріального суспільства.

Передумови розбудови постіндустріального суспільства і забезпечення інноваційного поступу		
Біла книга	План дій щодо розвитку підприємництва та конкурентоспроможності ЄС	Лісабонська стратегія
<ul style="list-style-type: none"> - створення умов для прискорення темпів інноваційного поступу та підвищення конкурентних позицій за рахунок глобальної конкурентоспроможності та максимального використання переваг єдиного ринку; - розвиток трансєвропейських мереж задля розбудови інноваційної інфраструктури; - розвиток наукових досліджень і технологій; - економіка солідарності в контексті постіндустріальної парадигми; - трансформація суспільства за рахунок нових технологій (інформаційне суспільство, біотехнології, аудіовізуальні технології); - інтеграція систем вищої і професійної освіти; - перетворення економічного зростання у створення робочих місць; - здійснення інвестицій в освіту; - поступовий перехід до економіки, заснованої на передових наукових завданнях; - децентралізація та розвиток ініціативи; - скорочення розриву між темпами зміни пропозиції та відповідним пристосуванням попиту. 	<ul style="list-style-type: none"> - розвиток освіти для підприємницького суспільства; - нові вимоги до освіти, програм перепідготовки та створення робочих місць; - доступ до фінансових ресурсів і сприяння інноваціям; - доступ до науково-технічних та інноваційних розробок; - покращення виконання функцій державними органами (адміністрування); - створення сприятливих умов для зайнятості та покращення умов праці. 	<ul style="list-style-type: none"> - підготовка переходу до економіки й суспільства знань шляхом формування політики, яка сприятиме розвитку інформаційного суспільства й щодо наукових досліджень і розробок, а також прискорення структурних реформ для конкурентоспроможності та інновацій і завершення формування внутрішнього розвитку; - модернізація європейської соціальної моделі, інвестування в людський капітал і посилення соціальної згуртованості; - підтримка сприятливих перспектив зростання через відповідне застосування макроекономічних інструментів; - врахування впливу цієї політики на навколишнє середовище.
Мета		
модернізація економіки ЄС для збереження унікальної соціальної моделі в умовах зростання глобальної конкуренції, технологічних змін, загострення екологічних питань і старіння населення		
Напрями стратегії Європа-2020		
технологічного розвитку	інноваційного розвитку	
<ul style="list-style-type: none"> - підтримка освіти та мобільності кадрів; - створення сприятливого правового, регламентуючого й фінансового середовища; - стимулювання інноваційної активності в приватному секторі та посилення кооперації як на національному рівні, так і на рівні ЄС 	<ul style="list-style-type: none"> - збільшення частки витрат на НДДКР до 3% ВВП – за рахунок асигнувань приватного сектора; - подальша вертикальна і горизонтальна координація інноваційної політики; - створення єдиного європейського дослідницького простору з урахуванням розширенням ЄС 	
Інструментарій		
<ul style="list-style-type: none"> - 7-рамкова програма досліджень, технологічного розвитку та демонстрації; - Рамкова програма конкурентоспроможності та інновацій; - програми форсайту, розроблені на рівні окремих країн-членів ЄС - Європейський інститут інновацій та технологій 		
Поточні досягнуті результати		
<ul style="list-style-type: none"> - перенесення стратегічного мислення на інструменти політики на європейському рівні, включаючи директиви, програми ЄС, плани дій і рекомендації; - розробка інструментів у напрямі стабільного розвитку; - запровадження основних інструментів реалізації стратегії, включаючи присвячення весняної Європейської Ради Лісабонському процесу, реорганізація роботи Ради Міністрів навколо плану дій щодо конкурентоспроможності, залучення до Лісабонського процесу Європейського Парламенту, соціальних партнерів і громадянського суспільства 		

Рис. 2. Концепція реалізації інноваційного поступу Європейського Союзу

Передусім країни ЄС ставили завдання перевершити найрозвиненіші економіки світу (а саме США і деякою мірою – Японію) за основними параметрами інноваційного поступу: з точки зору інноваційного ресурсу, науково-технічного, інноваційного потенціалів. Мета створення до 2010 року найбільш конкурентоспроможної у світі економіки, заснованої на знаннях, вимагала економічних і соціальних реформ. Початкові цілі Лісабонської стратегії склалися з чотирьох основних домінант наведених в концепції.

ІННОВАЦІЇ

На наш погляд з точки зору формування інноваційного ресурсу, головна ідея Лісабонської стратегії полягає у переосмисленні умов забезпечення інноваційного поступу у межах неоекономіки, яка генеруватиме вищу додану вартість і водночас підвищуватиме продуктивність основних факторів виробництва за одночасного покращення функціонування спільного європейського ринку, підтримки інноваційного підприємництва, зміцнення стабільності макроекономічної системи й посилення соціальної консолідації за дотримання принципів стабільного розвитку.

Лісабонською стратегією встановлено мету: 3% ВВП має припадати на виконання наукових досліджень і розробок. Хоча до 2010 р. ця мета не була досягнута (табл. 1), вона залишилася одним з п'яти ключових завдань в рамках стратегії Європа-2020, прийнятій у 2010 р. [2].

Таблиця 1

Частка витрат на виконання досліджень і розробок у ВВП, %

№	Країна	Частка, %	№	Країна	Частка, %
1	Фінляндія	3,55	18	Угорщина	1,3
2	Швеція	3,41	19	Іспанія	1,3
3	Німеччина	2,98	20	Італія	1,27
4	Данія	2,98	21	Росія	1,12
5	Австрія	2,84	22	Сербія	0,97
6	Словенія	2,8	23	Польща	0,9
7	Франція	2,29	24	Литва	0,9
8	Бельгія	2,24	25	Мальта	0,84
9	Естонія	2,18	26	Словаччина	0,82
10	Нідерланди	2,16	27	Україна	0,75
11	ЄС-27	2,08	28	Хорватія	0,75
12	Чеська Республіка	1,88	29	Греція	0,69
13	Сполучене Королівство	1,72	30	Латвія	0,66
14	Ірландія	1,72	31	Болгарія	0,64
15	Норвегія	1,65	32	Румунія	0,49
16	Португалія	1,5	33	Кіпр	0,46
17	Люксембург	1,46			

Однак, на національному рівні лише три країни-члени ЄС досягли мети Лісабонської стратегії – фінансування двох третин витрат на дослідження і розробки підприємницьким сектором: Люксембург (79,7%), Фінляндія (68,2%) і Німеччина (68,1%). У той же час основний обсяг витрат на наукові дослідження підприємницького сектора більшості обстежених країн було витрачено у сфері виробництва, найбільше з яких – у Німеччині та Словенії (відповідно 90,0% і 85,6%) [2].

Формування потужного інноваційного ресурсу потребує значних змін в розподілі витрат на наукові дослідження і розробки між країнами за галузями наук у секторі вищої освіти. Разом із тим, у більшості країн природничі науки, техніка, технології та медичні науки складали понад дві третини витрат на наукові дослідження і розробки у секторі вищої освіти [3].

Виникла необхідності перегляду і перебудови традиційних інструментів забезпечення процесів формування інноваційного ресурсу і трансформації суспільства у межах постіндустріальної парадигми, тобто:

- розвитку економіки знань, у якій традиційні основи зростання продуктивності витісняють знаннями, інноваціями, людським потенціалом і потужними інноваційним ресурсом, що зумовлює відмінні способи створення вартості порівняно з матеріальними формами капіталу;
- значної зміни балансу глобальних конкурентних сил за рахунок підвищення частки світового виробництва в азійських та інших країнах, особливо країнах-учасницях БРИКС;

ІННОВАЦІЇ

– глобалізації, розвитку нових технологій та інтеграції у глобальну інноваційну систему країн, що розвиваються. Це призводить до необхідності корегування моделі міжнародної спеціалізації і стимулювання зрушень до нових сфер діяльності;

– посилення тенденції до делокалізації інноваційної діяльності, що є наслідком розвитку інформаційно-комунікаційних технологій, руйнування географічних бар'єрів, які призводять до зростання специфікації, фрагментації та територіального розосередження виробничих ланцюгів між країнами з метою пошуку найбільш продуктивного їх розташування;

– збільшення різниці між розвитком ЄС і його основних конкурентів – наприклад, інноваційний поступ, рівень зайнятості, рівні продуктивності та життя в ЄС є нижчими, ніж в економіці США;

– посилення тиску на енергетичні й інші ресурси внаслідок зростання глобального попиту, що зумовлює вищі екологічні витрати й вимагає дій щодо покращення екологічної ефективності економіки як на внутрішньому, так і на багатосторонньому рівнях;

– демографічних змін, спричинених старінням населення, які мають значний вплив на довгострокове зростання ЄС і порушують стабільність програм державних витрат в ньому.

За оцінкою Єврокомісії, у 2050 році ЄС створюватиме лише 10% глобального ВВП порівняно з 18 % у 2000 році [10].

Лісабонський процес є динамічним, таким, що постійно адаптується до нових умов. Це призвело до прийняття нової стратегії. Передусім, процес перегляду Лісабонської стратегії ЄС був зумовлений необхідністю посилення взаємної узгодженості з ключовими сферами політики на рівні співтовариства та країн-членів.

З метою створення в ЄС найбільш привабливого місця зосередження процесів формування інноваційного ресурсу Лісабонською стратегією передбачено забезпечити відкриті та конкурентні екзогенні та ендегенні ринки, удосконалити європейську інноваційну інфраструктуру. Крім того, має бути здійснена реформа політики державної підтримки процесів формування інноваційного ресурсу, НДДКР, венчурного капіталу, особливо щодо малих і середніх підприємств.

Також запропоновано нові напрями й інструменти для підвищення конкурентоспроможності економіки ЄС, які використовує оновлена Лісабонська стратегія. Зокрема, Єврокомісія розробила дві головні програми фінансування – 7-рамкова програма досліджень, технологічного розвитку й демонстрації (РП7) (бюджет якої складає 50,5 млрд євро) і Рамкова програма конкурентоспроможності та інновацій (СІР) (3621,3 млрд євро). Таким чином, ЄС визначає знання найважливішим своїм ресурсом і перспективи майбутньої конкурентоспроможності його членів залежать від інноваційного розвитку економіки, що передбачає активізацію інвестицій у знання та інновації, зростання продуктивності, розвиток людського капіталу й посилення наукової та технологічної бази промисловості.

У другій половині 90-х років уряди практично всіх західноєвропейських країн прийняли на законодавчому рівні Програми стимулювання інноваційної діяльності. Так, у 1999 році уряд Франції прийняв закон про інновації, в якому, у тому числі, намічено: розширення мобільності наукового персоналу державних дослідницьких центрів, надання їм більшої свободи в організації власних компаній, надання консультацій у промисловості; посилення зв'язків між університетами та промисловістю з метою створення малого інноваційного бізнесу тощо.

До законодавчих ініціатив Великобританії відносяться «Схема венчурного капіталу» і «Схема розвитку бізнесу», які містять заходи щодо стимулювання залучення коштів суспільного накопичення і приватних заощаджень в інвестування малого інноваційного бізнесу.

Як відповідь на виклики американського Массачусетського технологічного інституту, було створено Європейський інститут інновацій та технологій (ЄІТ) (Європейський Парламент підтримав Регламент про заснування 11 березня 2008 року). Це стало одним із наймасштабніших проектів у контексті нової освітньо-дослідницької політики ЄС, і зокрема втілення принципу трикутника знань» (освіта – дослідницька діяльність – інноваційне виробництво). Робота ЄІТ спиратиметься на діяльності «Спільнот знань та інновацій» – довгострокових партнерських консорціумів між університетами, дослідницькими організаціями та бізнесовими компаніями. «Спільно-

ІННОВАЦІЇ

ти» працюватимуть на базі ЄІТ, однак матимуть високий рівень автономії. У них також зможуть взяти участь освітні, дослідницькі чи бізнесові структури країн з поза меж ЄС.

Світовий досвід переконує у неможливості забезпечення інноваційного поступу національної економіки без стимулювання державою залучення недержавних інвестицій у цей процес. Наприклад у 2012 р. у промисловості США 36% витрат на НДДКР фінансувалося за рахунок урядових контрактів, спрямованих головним чином на створення військових і космічних систем, у той час як компанії безпосередньо фінансували ризикові проекти [7]. В 2012 р. американські компанії витратили 91 млрд дол на науково-дослідну діяльність, що дорівнює 24% валового національного продукту, створеного в приватному секторі. Майже 97% цієї суми були витрачені промисловістю на прикладні дослідження та створення нових і покращання існуючих продуктів і технологій [7].

Для порівняння: поза бюджетом у США фінансується 73% НДДКР, у Німеччині – 70%, в Японії і Великобританії – 62%, у Франції та Італії – 57%. Найбільша увага при цьому поділяється експортно-орієнтованим конкурентоспроможним видам економічної діяльності. У США тільки із позабюджетних джерел на наукову діяльність надходить 200 млн дол, а один вкладений у науку долар повертає до бюджету 8 доларів [7].

Бюджет – головне джерело фінансування державних довго-, середньо- та короткострокових програм НДДКР, створення й придбання нової цивільної техніки та технологій. Держава постає також у ролі підприємця, розміщуючи на державному ринку контракт на НДДКР, і висуває наступні вимоги до корпорацій – постачальників нової техніки та технології або науковим центрам-виконавцям програми НДДКР:

- ефективне використання державних фінансових ресурсів, раціоналізація промислового й технологічного виробництва;
- застосування сучасних методів управління;
- активне здійснення державної політики міжгалузевої та внутрішньогалузевої передачі технологій – упровадження в економіку новітніх зразків техніки та технології, стимулювання НТП;
- перепідготовка та перекваліфікація кадрів;
- постійна реконструкція виробництва чи його модернізація, якщо це пов'язано з виконанням держзамовлень у сфері науки, техніки та НТП.

Таким чином, держава відіграє подвійну роль. З одного боку, вона вимушена пристосовуватись до умов глобалізації і може застосовувати заходи, що гальмують співробітництво, якщо це не відповідає інтересам національного капіталу, з іншого – сама створює передумови для його подальшого розвитку.

Висновки. Шлях інтеграції України до Європейського Союзу вимагає наближення економічної системи до системи країн ЄС, що призводить до необхідності імплементації інноваційної моделі розвитку, яка прийнята у ЄС за базову. Утвердження інноваційної моделі розвитку національної економіки призначене забезпечити її конкурентоспроможність, інноваційний поступ, а тому поступово стає імперативом державної політики України.

Література

1. Ковальчук К. Ф. Проблеми та тенденції формування соціально-інноваційної політики сталого розвитку держави, регіонів, підприємств : колект. монографія / К. Ф. Ковальчук. – Павлоград : Арт СИНТЕЗ-Т, 2014. – 352 с.
2. Наукова та інноваційна діяльність в Україні : стат. зб. / Держ. служба статистики України. – К.: [б. в.], 2013. – 287 с.
3. Семиноженко В. П. Яка інноваційна політика потрібна Україні? / В. П. Семиноженко // Наука та інновації. – 2011. – Т. 7. – №1. – С. 41-44.
4. Федулова Л. Інноваційний розвиток: еволюція поглядів та проблеми сучасного усвідомлення / Л. Федулова // Економічна теорія. – 2013. – № 2. – С. 28-45.
5. Федулова Л. І. Технологічна політика в системі стратегії економічного розвитку / Л. І. Федулова // Економіка і прогнозування. – 2010. – № 1. – С. 20-38.
6. Шандра В. М. Шляхи використання в економіці України форм і методів технологічного оновлення в розвинених країнах / В. М. Шандра // Актуальні проблеми економіки. – 2007. – № 6. – С. 31-38.
7. Шерер Ф. М. Структура отраслевых рынков / Ф. М. Шерер, Д. Росс; [пер. с англ.]. – М.: ИНФРА-М, 1997. – С. 608-609.
8. Crawford R. In the Era of Human Capital. The Emergence of Talent, Intelligence, and Knowledge as the Worldwide Economic Force and What It Means to Managers and Investors / R. Crawford. – L. – N. Y., 1991. – P. 11.
9. International Property Right Index 2011 REPORT [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

ІННОВАЦІЇ

http://www.propertyrightsalliance.org/userfiles/file/ATR_2011%20INDEX_Web2.pdf.

10. IT Industry Competitiveness Index 2011 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.bsa.org/globalindex.
11. OECD Factbook 2013 Economic, Environmental and Social Statistics [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.oecd-ilibrary.org>.
12. Portet A. I. High Tech Indicators (Statistics-Only). Technology-based Competitiveness of 33 Nations [Електронний ресурс]. / A. I. Portet, N. C. Newman, X.-Y. Jin, D. M. Johnson, J. D. Roessner – Atlanta Technology Policy and Assessment Center Georgia Institute of Technology, 2008. – Режим доступу: www.tpac.gatech.edu/sites/default/files/doc/HTI_S_2008report_Jun10.pdf.
13. Rothwell R. Industrial innovation: Success, Strategy, Trends / Ed. M. Dodgson and R. Rothwell // The Handbook of Industrial Innovation. – Aldershot: Elgar, 1994. - P. 33–53
14. Sapir A. Globalisation and the Reform of European Social Models (Background document for the presentation at ECOFIN informal Meeting in Manchester, 9 Sept. 2005) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://bruegel.org/wp-content/uploads/imported/publications/pc_sept2005_socialmod.pdf.
15. Офіційний сайт European Foresight. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://foresight.jrc.ec.europa.eu>.
16. Офіційний сайт GOV.UK [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.gov.uk>.

References

1. Kovalchuk, K. F. (2014). *Problemy ta tendentsii formuvannia sotsialno-innovatsiinoi polityky staloho rozvytku derzhavy, rehioniv, pidpryemstv: kolekt. monohrafiia [Issues and trends of formation the social-innovative policy of sustainable development of the state, regions, companies: collective. Monograph]*. Pavlohrad: Art SYNTEZ-T [in Ukrainian].
2. State Statistics Service of Ukraine (2013). *Naukova ta innovatsiina diialnist v Ukraini: stat. zb. [Scientific and innovative activity in Ukraine: Statistical Yearbook]*. Kyiv: [b. v.] [in Ukrainian].
3. Semynozhenko, V. P. (2011). Yaka innovatsiina polityka potrebna Ukraini? [Which innovation policy Ukraine requires?]. *Nauka ta innovatsii - Science and Innovations, Vol., 7. 1*, 41-44 [in Ukrainian].
4. Fedulova, L. (2013). Innovatsiinyi rozvytok: evoliutsiia pohliadiiv ta problemy suchasnoho usvidomlennia [Innovative development: the evolution of opinions and problems of the current perception]. *Ekonomichna teoriia - Economic theory, 2*, 28-45 [in Ukrainian].
5. Fedulova, L. I. (2010). Tekhnolohichna polityka v systemi stratehii ekonomichnoho rozvytku [Technological policy in the system of economic development strategy]. *Ekonomika i prohnozuvannia - Economics and predictions, 1*, 20-38 [in Ukrainian].
6. Shandra, V. M. (2007). Shliakhy vykorystannia v ekonomitsi Ukrainy form i metodiv tekhnolohichnoho onovlennia v rozvynenykh krainakh [The ways to use in the economy of Ukraine forms and methods of technological upgrades in developed countries]. *Aktualni problemy ekonomiky - Actual problems of economics, 6*, 31-38 [in Ukrainian].
7. Frederic M. Scherer (1990). *Industrial Market Structure and Economic Performance*. Houghton Mifflin Company
8. Crawford, R. (1991). *In the Era of Human Capital. The Emergence of Talent, Intelligence, and Knowledge as the Worldwide Economic Force and What It Means to Managers and Investors*. N. Y.
9. International Property Right Index 2011 REPORT (2011). www.propertyrightsalliance.org Retrieved from: http://www.propertyrightsalliance.org/userfiles/file/ATR_2011%20INDEX_Web2.pdf.
10. IT Industry Competitiveness Index 2011 (2011). www.bsa.org Retrieved from: www.bsa.org/globalindex.
11. OECD Factbook 2013 Economic, Environmental and Social Statistics (2013). www.oecd-ilibrary.org Retrieved from: <http://www.oecd-ilibrary.org>.
12. Portet, A. I., Newman, N. C., Jin, X.-Y., Johnson, D. M., & Roessner, J. D (2008). *High Tech Indicators (Statistics-Only). Technology-based Competitiveness of 33 Nations*. Atlanta Technology Policy and Assessment Center Georgia Institute of Technology. Retrieved from: www.tpac.gatech.edu/sites/default/files/doc/HTI_S_2008report_Jun10.pdf.
13. Rothwell, R., & Dodgson, M. (Ed.). (1994). *Industrial innovation: Success, Strategy, Trends*. The Handbook of Industrial Innovation. Aldershot: Elgar.
14. Sapir, A. (2005). *Globalisation and the Reform of European Social Models (Background document for the presentation at ECOFIN informal Meeting in Manchester, 9 Sept. 2005)*. Retrieved from: http://bruegel.org/wp-content/uploads/imported/publications/pc_sept2005_socialmod.pdf.
15. Ofitsiinyi sait European Foresight. [Official site of European Foresight]. (n.d.). foresight.jrc.ec.europa.eu Retrieved from: <http://foresight.jrc.ec.europa.eu>.
16. Ofitsiinyi sait GOV.UK [Official site of GOV.UK]. (n.d.). www.gov.uk Retrieved from: <http://www.gov.uk>.

Надійшла 25.07.2015